

De Stoomzuivelfabrieken en de kwaliteit der Boter.

Wie bekend in met onze Nederlandsche toestanden, weet, dat tegenwoordig de productie van boter een der grootste bronnen van inkomsten is voor onze landbouwende bevolking

Wel eene reden, om te zorgen, dat de Nederlandsche boter een product worde, waarmede men tegen welke boter ook, op de buitenlandsche markten . kan concureren.

Tengevolge van den zoogenaamden boteroorlog en zijne gevolgen in Noord-Brabant, heeft de Federatieve Nederlandsche Zuivelbond. (F.N.Z.) een onderzoek doen instellen te Berlijn Parijs en Kopenhagen (Denemarken).

Vooraf in Denemarken, de grootste concurrent der Hollandsche boter, werden zeer belangrijke gegevens verzameld, waarvan wij er enkelen onder de oogen onzer lezers menen te moeten brengen.

In Denemarken bestaan 1314 zuivelfabrieken, waarin *overal* de boter uit gepasteuriseerde grondstof bereid wordt.

In het boekjaar 1903-04 werd 163 miljoen pond boter geproduceerd, en voor Nederland vinden wij in dit tijdvak ongeveer 114 miljoen pond.

De oorzaken van deze grootere productie in Denemarken liggen voor de hand.

1. Is de melk veestapel in Denemarken iets groter dan in Nederland (Denemarken had in 1898 1.067.138 stuk melkvee, terwijl Nederland in 1903 er 971.126 had);
2. Is de boterproductie per koe in Denemarken naar alle waarschijnlijkheid hooger dan het gemiddelde in Nederland;
3. Wordt in Nederland een aanzienlijke hoeveelheid melk gebruikt bij de kaasbereiding en bij de margarinefabricage;
4. Is het aantal inwoners van Denemarken belangrijk kleiner dan dat van Nederland; daardoor wordt minder melk voor de directe consumptie verbruikt (Denemarken had bij de volkstelling van 1900 slechte 2.449.540 inwoners, terwijl Nederland er op 1 Jan. 1904 5.420.973 telde.)

Over de kwaliteit der Deensche boter, en over de gevolgtrekkingen, daaruit te maken, nl. de oprichting van stoomzuivelfabrieken, lezen wij in het Rapport het volgende:

Algemeen is bekend dat de Deensche boter van uitstekende kwaliteit is. Op de Engelsche markten wordt zij naast de Normandische voor de allerbeste gehouden. In Duitschland wordt de Deensche boter voor verreweg de beste aangezien en doorgaans boven die van Sleeswijk-Holstein gesteld. Vraagt men het oordeel van hen (Nederlanders zoowel als buitenlanders) die in de gelegenheid waren de kwaliteit der Nederl. boter met die van de Deensche te vergelijken, dan zal men moeten erkennen dat de betere qualiteiten Holland-

sche boter toch altijd nog ten achter staan bij het gemiddelde van het Deensche product. Vooral geldt dit ten aanzien van de stevigheid; in dat opzicht staat de Deensche boter hoog en laat ons vaderlandsche product veel te wenschen over. Dat in verband met deze meerdere stevigheid eene betere bewerking van de boter mogelijk is en dat dit laatste weer ten goede komt aan kwaliteit en duurzaamheid der boter, zal voor ieder duidelijk zijn.

Als oorzaken voor deze groote stevigheid meenen wij op grond van eigen en anderer ervaring te mogen noemen:

- 1e. Het ruimschoots gebruiken van lage temperaturen bij de bereiding en de verzending der boter.
- 2e Invloeden van den bodem en de voeding.

Merkwaardig is zeker het volgende:

Sprekende over onze weiden, zei een zeer bekende Deen „*als we die er nog bij hadden, dan zou U nog eens wat van ons zien*”. De voordeelen dezer weiden schatte hij dus boven de nadeelen ten opzichte van de stevigheid der boter. Een correctief voor dit laatste zou daarbij in het voederen gevonden worden.

Deze groote regelmaat in de hoedanigheid is een punt van onschatbare waarde voor het aanknoopen van goede handelsrelaties. Herhaaldelijk waren wij in staat deze regelmaat in de kwaliteit der Deensche boter te constateeren. In de eerste, plaats namen wij zulke waar bij het bezoek aan een botertentoonstelling, welke juist tijdens ons verblijf te Kopenhagen gehouden werd. In de tweede plaats namen wij zulks waar bij het bezoek aan meerdere boterbewaarplaatelen van Kopenhagener groothandelaars, terwijl wij in de derde plaats van meerdere groote kooplui kenmerkende uitspraken in dien geest opvingen.

Wij zullen een paar voorbeelden uit velen aanhalen. Zoo beweerde handelaar A., dat hij dank zij de regelmatig goede hoedanigheid er allerminst bezwaar in zag boter te koopen van een fabriek zonder dat hij het product vooraf gezien had. Afgezien de mogelijkheid, van het tijdelijk optreden van een boterebrek, kon men altijd verzekerd zijn goede waar te ontvangen.

Aan den directeur eener groote Engelsche boter-firma deden wij de vraag: „*Is 't waar, dat de kwaliteit der Deensche boter regelmatig goed is*”? Het antwoord luidde: „*Yes as a rule*”.

De directeur van eene tweede groote Engelsche boterfirma te Kopenhagen beweerde: „*There is any difference between it, bat not mach*”.

Ook uit de jaarrapporten der boter-tentoonstellingen in Kopenhagen kan deze gelijkmatigheid der Deensche boter blijken.

Het is in dit rapport niet de plaats, om over de oorzaken der gelijkmatige kwaliteit van de Deensche boter uit te wijden. Wij willen alleen enkele der meest belangrijke punten dienaangaande noemen en wel:

1. De vrij groote overeenkomst in grondsoort bij de verschillende onderdeelen van Denemarken. Alleen tusschen Jutland eenerzijds en de eilanden anderzijde bestaat een meer sterk sprekend verschil;
2. De vrij groote gelijkmatigheid in voeding en verpleging van het vee;
3. Het algemeen pasteuriseeren van de grondstof voor de boterbereiding en het gebruik van reincultuur bij de roomzuring.
4. De vrijwel uniforme opleiding van de beheerders der zuivelfabrieken (niemand wordt meer directeur, die niet na zijn practische opleiding de Zuivelschool te Ladelund of te Dalum bezocht heeft), gepaard gaande met het feit, dat bijna alle directeuren uit het tijdperk van eerste opkomst der Deensche Zuivelfabrieken hun plaats hebben ingeruimd voor jongeren.
5. De invloed der van rijkswege bekostigde botertentoonstellingen in Kopenhagen en de provinciale en locale boterkeuringen, waardoor iedere fabriek circa 10 – 15 boterkeuringen per jaar medemaakt;
6. Het feit, dat jaarlijks ± 150 zuivelfabrieks-directeuren, op kosten van het Rijk, in de gelegenheid gesteld worden gedurende ongeveer 3 weken op 5 à 6 uitstekende zuivelfabrieken, buiten de streek hunner inwoning, den gang van zaken te bestudeeren.
7. Het feit, dat de Deensche boter bijna uitsluitend voor de Engelsche markten vervaardigd wordt

Boven hebben wij gezien, dat Denemarken ook een aanzienlijken boterinvoer heeft. Hoofdzakelijk zijn het producten van Zweedschen en Russischen oorsprong, welke worden ingevoerd. Vooral de laatste staat in qualiteit verre ten achter bij de Deensche boter. Het is al weder een eigenaardig feit, dat wij hierbij moeten constateeren, namelijk dat deze boter van inferieure qualiteit voor een groot deel aangewend wordt voor de binnenlandsche consumptie, waardoor, het waardevolle eigen product gespaard wordt en meer daarvan overblijft - voor den uitvoer. Het werpt een eigenaardig licht op den, geest die het Deensche volk bezielt, wanneer men waarneemt, hoe allen, losstaande van elkaar, toch gevoelen, welke gezamenlijke plichten zij in het belang van het algemeen moeten vervullen.

Trekken wij, ook ten aanzien van de gelijkmatigheid in qualiteit der boter, een vergelijking tusschen Nederland en Denemarken, dan moeten wij alweder erkennen ook, in dat opzicht achteraan te komen. *a* boerenboter, *b*. gepasteuriseerde roomboter uit Friesland, *c*. idem uit Groningen, *d*. idem uit Drenthe, Overijssel en Gelderland, *e*. boter uit niet-gepasteuriseerde room uit Limburg, Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel en Drenthe; ziedaar een zeer voor de hand liggende verdeling van de in Nederland bereide boter.

Wij kunnen niet nalaten bij deze gelegenheid de opmerking te maken, dat een der grootste hinderpalen voor eene spoedige verbetering in de waardeering van onze boter in het buitenland, gelegen is in het afleveren van boter uit niet gepasteuriceerde room, door de meeste handkrachtfabrieken.

Deze ongezonde uitwassen van de fabriekmatige zuivelfabricage hier te lande veroorzaken bij menigen buitenlandschen boterhandelaar, die met het pro-

duct ervan in aanraking komt, de meening, dat Nederland, bij uitstek vischige, tanige, olieachtige boter produceert. En waar nu de ervaring in de laatste jaren herhaaldelijk heeft bewezen, dat ze met succes vervangen kunnen worden door stoomzuivelfabrieken of fabriekjes, daar spreken wij hierden hartgrondigen wensoh uit, dat ieder, die den Nederlandschen boterhandel in de naaste toekomst wil helpen bevorderen, zoo ernstig mogelijk zal medestrijden, om de handkrachtfabrieken te doen verdwijnen.

Voor hen, die erop zouden willen wijzen, dat het melkvervoer, naar een stoomzuivelfabriek in het Zuiden van ons land, tengevolge van het heuvelachtige terrein, met te veel moeite gepaard zou gaan, wijzen wij op het feit, dat een gedeelte van Jutland minstens even heuvelachtig is als Limburg en dat in eerstgenoemde streek slechts stoomzuivelfabrieken worden aangetroffen en met succes werkzaam zijn.

Mochten er plaatsen zijn, waar men vooralsnog nog te veel gehecht is aan het behoud der handkrachtfabrieken, laat men daar dan ten minste voor zorgen, door het pasteuriseeren der room en een oordeelkundige zuring, het fijnste te maken, wat bereikbaar is.